

Popielice *Glis glis* żerujące na końskim nawozie

Edible dormouse *Glis glis* eating horse's faeces

ROMUALD MIKUSEK

Park Narodowy Gór Stołowych
57–350 Kudowa-Zdrój, ul. Słoneczna 31
e-mail: mikromek@gmail.com

Słowa kluczowe: popielica, *Glis glis*, pokarm, Góry Sowie, Sudety.

Dnia 15 sierpnia 2007 roku, między godz. 21:00 a 22:30 w Górach Sowich obserwowano dwie popielice żerujące na końskim nawozie. Ssaki pobierały fragmenty nawozu z ziemi, około 20 m od ściany lasu, a następnie siedząc w środku pobliskiego krzaka róży na wysokości 0,5–1 m, wybierały z nich fragmenty roślin. Czynność tę powtórzyły dwu–trzykrotnie, po czym wróciły do lasu.

15 sierpnia 2007 roku w Górach Sowich, na południowym zboczu Góry Golec (na północny wschód od Nowej Rudy, 560 m n.p.m.) obserwowano dwie nawołujące popielice *Glis glis* L., w tym jedną samicę, które przemieszczały się blisko skraju lasu mieszanego w koronach nielicznych tu buków. Ssaki doszły do ściany lasu graniczącego z terenem otwartym i schodząc kolejno po świerku, brzozie, róży i krzewiastej formie olszy, ostatecznie dotarły

na ziemię między gęste i wysokie trawy, ok. 20 m od linii brzegowej zwartego drzewostanu (ryc. 1). Zwierzęta pobrały stąd fragmenty suchego nawozu końskiego, który pozostał prawdopodobnie po pracach leśnych (widoczne ślady zrywki, droga oraz mygła* w pobliżu). Następnie popielice wróciły między kolce gęstego krzaka róży, gdzie na wysokości 0,5–1 m nad ziemią posilały się resztkami fragmentów roślin, wydobywając je z suchego na-

Fot. 1. Miejsce obserwacji: skraj lasu w Górach Sowich koło Nowej Rudy (16.08.2007 r., fot. R. Mikusek)

Fig. 1. The observation site on the edge of the forest in Sowie Mts. (16 August 2007, photo by R. Mikusek)

Fot. 2. Popielica *Glis glis* posilająca się nawozem końskim (Góry Sowie, 15.08.2007 r.; fot. R. Mikusek)

Fig. 2. Edible dormouse *Glis glis* eating horse's faeces (Sowie Mts., 15 August 2007; photo by R. Mikusek)

* Mygła – stos okorowanych pni drzewnych, ułożonych na podkładach (przyp. red.).

wozu (ryc. 2). Czynność ta trwała około 1,5 godziny, między 21:00 a 22:30 i tym czasie pilchy pobrały części nawozu jeszcze dwa lub trzy razy. W trakcie żerowania popielice nie odzywały się. Po zakończeniu, regularnie nawołując, przemieściły się znów w korony buków do wnętrza lasu, gdzie ostatecznie umilkły.

Popielica na większości arealu jest w dużym stopniu zależna od urodzaju nasion buka (Storch 1978, Kryštufek 2010) i spośród wszystkich *Gliridae* jest najbardziej zdeklarowanym wegetarianinem (Nowakowski, Godlewska 2006; Nowakowski i in. 2006). Bukwie nie są dostępne zawsze, gdyż buk obradza co 5–8 lat. Z tego względu popielice są często zmuszone do poszukiwania alternatywnych źródeł pokarmu, zwykle pochodzenia roślinnego, jak np. żołądzi, jeżyn, orzechów leszczyny, pąków roślin, liści, igieł, a nawet kory i soku drzew (np. Franco 1990; Gigirey, Rey 1998; Kryštufek 2010). Jako pokarm uzupełniający mogą pojawić się w menu popielicy bezkręgowce, jak np. ślimaki, mszyce, pluskwiaki, a nawet jaja i pisklęta ptaków (Franco 1990; Nowakowski, Godlewska 2006; Kryštufek 2010). Również uproszczenie ekosystemu może indukować konieczność poszukiwania bardziej różnorodnego pokarmu: w tej części Sudetów pierwotne lasy bukowo-jodłowe spotyka się rzadko. Zostały one w większości zastąpione przez bory świerkowe. Z dużym prawdopodobieństwem można przypuszczać, że ssaki w trakcie wspomnianej obserwacji wydobywały z nawozu końskiego nasiona zbóż (owies?), które otoczone niestrawną lupiną nasienną mogły przejść proces trawienny nienaruszone. Obserwacje wskazują, że popielice znalazły to źródło pokarmu i nie poszukiwały go w dniu obserwacji. Nie wiadomo jednak, w jaki sposób je znalazły. Popielice na miejsce posilania wybrały izolowany krzak róży. Wydawał się on bezpieczny, także w wypadek ewentualnego ataku puszczyka *Strix aluco*, który chętnie na nie poluje (np. Pikulska, Mikusek 1997; Obuch 1998, 2001). Popielica tylko sporadycznie schodzi na ziemię w poszukiwa-

niu pokarmu (Kryštufek 2010). Franco (1990) wykazał wyjątkowo w treści żołądkowej ssaka stadia larwalne błonkówki – zasnui świerkowej *Cephalica arvensis*, które w okresie letnim przebywają zakopane w ziemi, co może wskazywać, że w niektórych populacjach żerowanie na tym poziomie może być częstsze. Obserwacja popielic wykorzystujących odchody końskie jako źródło pokarmu dowodzi, że pomimo stosunkowo wąskiej niszy pokarmowej, ssak ten może wykazywać dużą plastyczność i wykorzystywać okazjonalnie bardzo zaskakujące źródła pokarmu, poszukując go również na ziemi, poza zwartym drzewostanem.

PIŚMIENICTWO

- Franco D. 1990. Feeding habits of a dormouse population (*Myoxus glis*) of the Asiago Plateau (Venetian Prealps). *Hystrix* 2: 11–22.
- Gigirey A., Rey J.M. 1998. Autumn diet of the edible dormouse in Galicia, northwest Spain. *Acta Theriol.* 43 (3): 325–328.
- Kryštufek B. 2010. *Glis glis* (Rodentia: Gliridae). *Mammalian Species* 42 (865): 195–206.
- Nowakowski W.K., Godlewska M. 2006. The importance of animal food for *Dryomys nitedula* (Pallas) and *Glis glis* (L.) in Białowieża Forest (East Poland): analysis of faeces. *Pol. J. Ecol.* 54 (3): 359–367.
- Nowakowski W.K., Remisiewicz M., Kosowska J. 2006. Food preferences of *Glis glis* (L.), *Dryomys nitedula* (Pallas) and *Graphiurus murinus* (Smuts) kept in captivity. *Pol. J. Ecol.* 54 (3): 369–378.
- Obuch J. 1998. Plchy (Gliridae) w potrawe sov (Strigiformes) na Slovensku. *Lynx* 29: 31–41.
- Obuch J. 2001. Dormice in the diet of owls in the Middle East. *Trakya Univ. J. Sci. Res.* B 2 (2): 145–150.
- Pikulska B., Mikusek R. 1997. Popielica *Glis glis* w pokarmie sów w Górach Stołowych. *Prz. Zool.* 41 (1–2): 109–111.
- Storch G. 1978. *Glis glis* (Linnaeus, 1766) – Siebenschläfer. W: Niethammer J., Krapp F. (red.). *Handbuch der Säugetiere Europas*. Akademische Verlagsgesellschaft. Frankfurt am Main: 243–258.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 67 (3): 285–286, 2011

Mikusek R. Edible dormouse *Glis glis* eating horse's faeces

15th August 2007, between 9. and 10.30 pm in Sowie Mts. author has observed two edible dormouse *Glis glis* L. feeding on horse's faeces. Animals took it from the ground, about 20 meters from the forest edge and fed plants from it sits in the middle of the rose bush 0.5–1 m over the ground. They repeat this action about 2–3 times and returned to the forest.